

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

Moduł I. Dlaczego czytanie jest dzisiaj szczególnie ważne?

„Naród, który mało czyta, mało wie. Naród, który mało wie, podejmuje złe decyzje – w domu, na rynku, w sądzie, przy urnach wyborczych. (...) Niewykształcona większość może przegłosować wykształconą mniejszość – to bardzo niebezpieczny aspekt demokracji”

Jim Trelease, autor podręcznika „Czytanie na głos, które rozwija dzieci i buduje relacje”

Rosnące skomplikowanie i problemy współczesnego świata:

- Lawinowy przyrost wiedzy i informacji, którą musimy przyswoić i umieć zastosować
- Gwałtowny rozwój technologii komunikacji (Internet, gry, telewizja), która nas wciąga i uzależnia
- Globalizacja, wzrost konkurencji, produkcji i konsumpcji
- Korporacje (jedyną ich założycielską powinnością jest wypracowanie zysku i płacenie podatków); przerzucają tzw. koszty zewnętrzne – zatrucie środowiska, wypadki, skutki eksploatacji pracowników - na społeczeństwo; coraz ważniejszym ich targetem są dzieci - zatrudniają sztaby psychologów, by wykorzystać niedojrzałość, marzenia i lęki dzieci, przechwycić ich umysły i wpłynąć na zakupy dzieci i rodzin (**Joel Bakan, „Dzieciństwo w obłęzieniu”; „Korporacja”**)
- Rozrost biurokracji (w celu kontrolowania wszystkiego) – biurokracja produkuje niezliczone przepisy i zakazy, których trzeba przestrzegać pod groźbą kar, strat, wykluczenia.
- Narastanie nierówności i frustracji na tle ekonomicznym (**R. Dickinson, K. Pickett, „Duch równości”**)
- Sprzeczne interesy w świecie – terroryzm, konflikty, wojny, wielkie migracje zarobkowe.

Skutki zmian gospodarczych:

- zatrucie środowiska i wyczerpywanie się zasobów: wody, surowców, ziemi uprawnej
- globalne ocieplenie (głównym źródłem emisji CO2 do atmosfery jest spalanie paliw kopalnianych: ogrzewanie węglem, samochody, samoloty odrzutowe, masowa hodowla zwierząt na ubój).
- choroby cywilizacyjne (stres, zatrucie środowiska, przetworzona i zatruta chemią żywność)
- rosnące marnotrawstwo (żywności, artykułów przemysłowych celowo produkowanych do krótkiego użytku, by napędzać kolejne zakupy)

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

Zmiana systemu wartości i struktur społecznych:

- Priorytet ekonomii i bogacenia się nad wartościami moralnymi
- Rosnąca rola mediów i kultury masowej w kształtowaniu postaw i systemu wartości
- Rozpad wspólnot, tzw. „troskliwej wioski” (przysłowie afrykańskie - „Potrzeba całej wioski, by wychować dziecko”); rozpad rodzin, alienacja, samotność, anonimowość w dużych aglomeracjach, zaburzenia emocjonalne i choroby psychiczne; wzrost przestępczości
- Zagrożone dzieciństwo – brak więzi, toksyczna żywność, samotność, nadmiar mediów, kultura przemocy i wulgarności (S. Palmer, „Toksyczne dzieciństwo”, Gail Dines, „Pornoland”)

Potrzeba rozumienia świata i podejmowania mądrych decyzji.

Aby radzić sobie we współczesnym świecie trzeba rozumieć istotę zmian, poznać zagrożenia, wiedzieć, jak przeciwdziałać szkodliwym zjawiskom i chronić dzieci przed złymi wpływami. Współczesny człowiek – rodzic, nauczyciel, dziennikarz, lekarz, polityk itd. - powinien stale kształcić się i uaktualniać swą wiedzę, czytając mądre, objaśniające rzeczywistość książki i inne materiały. W wielu krajach do głosu dochodzi pokolenie „wychowane” przez bardzo zajętych zawodowo rodziców i coraz bardziej brutalne i demoralizujące media. Kruszy się fundament człowieczeństwa – więź z bliskimi, przekaz wartości moralnych. Zanika empatia, bo małe dzieci nie dostają jej od rodziców w czasie, gdy najbardziej jej potrzebują; zamiast tego narasta potencjał złości i lęków. Zanika szacunek, życzliwość, uczciwość, odpowiedzialność - rodzina i szkoła już tego nie modelują, nie uczą. Oszukiwanie i wykorzystywanie ludzkiej niewiedzy i naiwności staje się praktyka wielu branż. Priorytetem jest zysk, a nie wspólne dobro. Aby nie dać się wykorzystywać oraz odwrócić ten niebezpieczny trend, trzeba podejmować mądre decyzje, a także mądrze wychowywać dzieci. Rodzice muszą być świadomi ich potrzeb emocjonalnych oraz zagrożeń, jakie niesie współczesna cywilizacja. Muszą przejąć odpowiedzialność za siebie, dzieci, Ziemię, by przetrwać w zdrowiu i poprawić jakość życia własnego i na planecie. W to dzieło muszą się także włączyć nauczyciele, gdyż przygotowanie do życia wymaga szerokiej i mądrej współpracy i nie ogranicza się tylko do żywienia, ubierania i zawożenia do szkoły (ze strony rodziców) oraz wymaganej w szkole wiedzy przedmiotowej (ze strony nauczycieli). Aby nasz świat przetrwał, trzeba zacząć wychowywać - z miłością, empatią i szacunkiem – zdrowego, także emocjonalnie, życzliwego, kulturalnego, uczciwego i mądrego człowieka.

Czytanie książek poszerzających nasze rozumienie świata jest też wymogiem demokracji.

Demokracja daje taki sam głos w wyborach ludziom posiadającym wiedzę i myślącym oraz osobom nie posiadającym wykształcenia, pozbawionym umiejętności krytycznego myślenia i odróżniania dobra od zła, dlatego trzeba dążyć do podnoszenia zdolności umysłowych, wiedzy i moralności wszystkich obywateli.

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

Koszty indywidualne i społeczne analfabetyzmu wtórnego oraz nieczytania:

- nierozumienie lub błędne interpretowanie informacji i instrukcji – brak samodzielności, popełnianie błędów, ponoszenie strat, frustracja, agresja
- niemożność wykonywania zawodów wymagających dobrej znajomości języka
- niższe dochody, marginalizacja ekonomiczna,
- gorsze relacje społeczne, wykluczenie społeczne i kulturowe
- gorsze nawyki żywieniowe, większe problemy zdrowotne, krótszy horyzont życia
- większe koszty służby zdrowia
- koszty awarii i katastrof spowodowanych błędami i brakiem wyobraźni
- niska innowacyjność gospodarki

Polska w zakresie czytelnictwa znajduje się poniżej średniej wśród krajów Unii Europejskiej. Według badań prowadzonych przez Bibliotekę Narodową pod względem liczby przeczytanych książek wyprzedzają nas kraje skandynawskie, Niemcy, Anglia, Francja, Irlandia, Czechy, Estonia i inne kraje.

Wiedza z książek a wiedza z Internetu.

Czytanie książek faktograficznych, popularno-naukowych czy naukowych (też w formie e-booków, chodzi tu nie o rodzaj książki – elektroniczna czy drukowana – ale o pełną treść i przekaz za pomocą pisma), pozwala na zdobywanie wiarygodnej i głębszej wiedzy, a także lepiej przygotowuje odbiorcę do mądrego planowania i kształtowania przyszłości poprzez rozwijanie jego zdolności umysłowych: koncentracji, pamięci, wyobraźni, zdolności kojarzenia, scalania nowej wiedzy z dotychczasową.

Wiedza z Internetu jest powierzchowna i często nieprawdziwa (w dodatku Internet bardzo rozprasza, utrudniając zgłębienie danego zagadnienia). Nie znaczy to, że jest całkiem bezwartościowa, ale bywa fragmentaryczna, nie poparta autorytetami i aby krytycznie ocenić jej wiarygodność i jakość, trzeba samemu mieć sporą wiedzę pochodzącą z dobrych źródeł – właśnie z książek. Wynika to m.in. z faktu, że napisanie książki jest przedsięwzięciem poważnym, często wielomiesięcznym lub wieloletnim, którego podejmuje się naukowiec lub osoba dobrze zorientowana w temacie, a tekst jest poddany kontroli wydawnictw, redaktorów, ekspertów itp., podczas, gdy w Internecie każdy może zamieścić dowolną, nawet całkowicie nieprawdziwą informację. Do artykułów popularnonaukowych w pismach i w Internecie też trzeba podchodzić z rezerwą, gdyż w dobie wielkiej konkurencji, presji czasu i pogoni za nowością, dziennikarze nie zawsze podchodzą wnikliwie do zagadnienia i zdarza się, że piszą na podstawie niesprawdzonych doniesień.

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

Jaką istotną wiedzę nt. potrzeb rozwojowych dzieci oraz zagrożeń dla ich zdrowia i rozwoju mogą – i powinni – zdobyć rodzice, czytając?

Czytając książki, artykuły, teksty w Internecie itd., rodzice oraz inne osoby zainteresowane sprawą zdrowia i rozwoju dzieci mogą dowiedzieć się:

1 – czym jest więź i dlaczego jest taka ważna?

(J. Liedloff, „W głębi kontinuum”; E. Kirkilionis, „Więź daje siłę”)

2 – jak zaspokajać potrzeby emocjonalne dzieci?

(Wywiad z Rossem Campbellem, „Jak kochać dziecko?”)

3 – jakie są skutki zaniedbywania emocjonalnego i maltretowania dzieci?

(Wykład Alice Miller, „Polityczne konsekwencje przemocy wobec dziecka”)

4 – od kiedy i w jaki sposób dzieci uczą się języka?

(Omówienie do PKMD)

5 – czy powinniśmy inaczej podchodzić do wychowania chłopców i dziewcząt?

(S. Biddulph, „Wychowywanie chłopców”; A. Guggenbuhl, „Kryzys małego macho”)

6 – jakie pokarmy służą zdrowiu, jak budować u dzieci dobre nawyki żywieniowe i zdrowy styl życia?

(Hans Ulrich Grimm, „Jedzenie czy trucizna”; „Nie jedz tego. Szkodliwe składniki „zdrowego jedzenia”; Ewa Dąbrowska, „Ciało i ducha ratować żywieniem”; Dr Perlmutter, „Zbożowa głowa”; Barbara Kuligowska-Dudek, „Dieta bez mleka i glutenu”)

7 – jakie są skutki szybkiego jedzenia?

8 – o roli ruchu w rozwoju i edukacji dzieci

9 - o urazach mózgu i gorszych ich skutkach u dziewczynek

(Leonard Sax, „Girls on the Edge”; Daniel Amen, „Zadbaj o mózg”)

10 – o wpływie mediów elektronicznych na rozwój

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

Przedszkole i szkoły tworzą wzorce i nawyki, wpływają na poziom wiedzy i postawy dzieci i młodzieży jako przyszłych rodziców i przedstawicieli różnych ważnych społecznie zawodów: nauczycieli, lekarzy, sędziów, polityków, dziennikarzy itd. Za tego tytułu na placówkach tych spoczywają szczególne obowiązki:

- stałego podnoszenia własnych kompetencji;
- pomocy rodzicom w budowaniu ich świadomości i kompetencji wychowawczych;
- przekazywanie dzieciom wiedzy i umiejętności życiowych (współczesne młode pokolenie często nie otrzymuje ich w domu), rozwijanie postaw czytelniczych, uczenie wartości.

* * * * *

Materiał Fundacji syntetyzujący tematy zasygnalizowane w punkcie: Jaką istotną wiedzę nt. potrzeb rozwojowych dzieci oraz zagrożeń dla ich zdrowia i rozwoju mogą - i powinni - zdobyć rodzice, czytając?

1 - bezpieczna więź jest mechanizmem chroniącym rozwój dziecka; budowana jest do ok. 3-go roku życia poprzez stały, serdeczny kontakt z najbliższą osobą, która odpowiada adekwatnie na potrzeby dziecka. Zaburzenia więzi niszczą system immunologiczny dziecka, jego możliwość uczenia się, pozostawiają też deficyty emocjonalne, a nawet poważne problemy psychiczne na resztę życia;

(I. Koźmińska, „Więź kontra żłobki”; J. Liedloff, „W głębi kontinuum”; E. Kirkilionis, „Więź daje siłę”)

2 –zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci jest ważną powinnością rodziców. Aby dzieci mogły się uczyć, rozwijać i dobrze zachowywać, muszą czuć się kochane. Można zaspokoić ich potrzebę miłości poprzez pełen ciepła kontakt wzrokowy i fizyczny, wyłączną pozytywną uwagę i pełne miłości; wychowanie **(Wywiad z Rossem Campbellem, „Jak kochać dziecko?”)**

3 – dzieci zaniedbywane emocjonalnie i maltretowane mogą wyrosnąć na psychopatów i tyranów; są także znacznie bardziej podatne na wykorzystanie przez ludzi o złych zamiarach.

(Wykład Alice Miller, „Polityczne konsekwencje przemocy wobec dziecka”)

4 - dzieci uczą się języka od urodzenia, gdy do nich wyraźnie mówimy i gdy im czytamy. Odwrócone wózki, telewizja itp. zaburzają rozwój dziecka i jego mowy. Kubki niekapki przyczyniają się do wad wymowy. Dzieci nie mogą nauczyć się języka z urządzeń elektronicznych, bo do nauki mowy potrzebna jest emocjonalna relacja z bliską osobą. Rodzice są najważniejszymi nauczycielami języka – są z dzieckiem w najważniejszym dla nauki mowy okresie i spędzają z nim najwięcej czasu. Rodziców trzeba wspierać wiedzą i pomocą, nie wyręczać;

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

5 – chłopcy są inni niż dziewczynki i potrzebują innego wychowania, by w przyszłości nie stali się ofiarami testosteronu i kultury promującej postawy macho, a zarazem zagrożeniem dla siebie i dla innych. (S. Biddulph, „Wychowywanie chłopców”; A. Guggenbuhl, „Kryzys małego macho”)

6 – budowanie u dzieci dobrych nawyków żywieniowych i zdrowego stylu życia to niezwykle ważna część działań wychowawczych rodziców (a także przedszkola i szkoły!). Rodzice muszą mieć świadomość, że współczesna dieta jest dla dzieci bardzo szkodliwa i prowadzi do wielu chorób cywilizacyjnych:

- żywność przetworzona jest pozbawiona zdrowych składników, zawiera zaś chemię: konserwanty, barwniki, antybiotyki, aromaty oszukujące mózg i skłaniające do nadmiernego jedzenia i otyłości

(Hans Ulrich Grimm, „Jedzenie czy trucizna”; „Nie jedz tego. Szkodliwe składniki „zdrowego jedzenia”)

- słodycze, napoje gazowane – zakwaszają i przyczyniają się do stanów zapalnych, otyłości, cukrzycy
- cukier – jest szkodliwy; przemysł spożywczy dodaje go do większości przetworzonych wyrobów

(Ewa Dąbrowska, „Ciało i ducha ratować żywieniem”)

- współczesna pszenica i zboża mają właściwości korzystne dla przemysłu (długie przechowywanie), ale szkodliwe dla zdrowia (nadmiar glutenu, dodatki chemiczne); wg najnowszych badań – pszenica źle wpływa na mózg (Dr Perlmutter, „Zbożowa głowa”)

- mleko (i jego przetwory) – zawierają antybiotyki, to także częsty alergen, bo wielu ludzi nie trawi laktozy; mleko krowie ma niewłaściwy skład (nadmiar wapnia) dla ludzkich niemowląt, które nie muszą wytwarzać kopyt! Człowiek jako jedyny ssak pije mleko poza okresem wzrostu, co bardzo obciąża jego zdrowie. Argument, że potrzebujemy wapnia z mleka i nabiału jest nieprawdziwy – silne bizona i byki mają mocne kości jedząc wyłącznie trawę! Nabiał zakwasza i powoduje utratę białka – najwyższy poziom osteoporozy jest w krajach spożywających dużo mleka i jego przetworów. (Barbara Kuligowska-Dudek, „Dieta bez mleka i glutenu”)

- tłuszcze trans (margaryny, oleje roślinne rafinowane i in.), zawarte w przemysłowych wypiekach i gotowych przetworach, zatrują organizm, powodują stany zapalne, prowadzą do chorób

- mięso i wędliny – zawierają wiele środków chemicznych, hormonów i antybiotyków, zakwaszają

Toksyczna żywność powoduje zakwaszenie, zatrucie i przewlekłe stany zapalne, które mogą prowadzić do chorób cywilizacyjnych m.in. cukrzycy, nowotworów, Alzheimerera. Najlepszym rozwiązaniem jest przygotowywanie posiłków w domu z nieprzetworzonych i możliwie nie skażonych produktów.

7 – szybkie jedzenie i poganianie dzieci przy jedzeniu jest b. niekorzystne dla procesu trawienia, przyczynia się do powstawania syndromu „przeciekających jelit” i chorób z zatrucia.

CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM

8 - dzieci potrzebują dużo ruchu - to warunek ich rozwoju, także umysłowego, i sposób uczenia się; potrzebują także dużo snu, podczas którego rosną, ich organizm regeneruje się, a mózg porządkuje zdobytą wiedzę.

9 - dziewczynki są bardziej podatne na negatywne i długotrwałe skutki urazów głowy – wynika to z bardziej delikatnej budowy ich czaszki oraz ze zmian w gospodarce hormonalnej po urazie. Sporty narażające głowę na urazy są dla nich bardziej niebezpieczne niż dla chłopców.

(Leonard Sax, "Girls on the Edge"; Daniel Amen, „Zadbaj o mózg”)

10 - przedwczesne i nadmierne korzystanie z mediów elektronicznych zmienia strukturę mózgu, powoduje krótkowzroczność, choroby kręgosłupa, otyłość, zaburza rozwój psychiczny i społeczny, demoralizuje i uzależnia.